

emcdda.europa.eu

Evaluation of 'national drug strategies' in Europe

EMCDDA 2004 selected issue

In EMCDDA 2004 Annual report on the state of the drugs problem in the European Union and Norway

Izbrano poglavje 1

Vrednotenje "nacionalnih strategij boja proti drogam" v Evropi

Pristopi k merjenju nacionalnih strategij boja proti drogam

Veliko držav je nedavno sprejelo "nacionalno strategijo boja proti drogam" ⁽¹⁴⁶⁾. To poglavje se osredotoča na načrte za ovrednotenje tovrstnih strategij, kar je na evropski ravni prvič omogočeno z delom, ki so ga letos opravile nacionalne kontaktne točke. To delo je pomagalo razjasniti sklicevanja na vrednotenje v "nacionalnih strategijah boja proti drogam", ki niso vedno samoumevna ali strogo razmejena.

Ukrepe za vrednotenje evropskih "nacionalnih strategij boja proti drogam" lahko razdelimo v tri glavne dejavnosti: (1) spremljanje, kar pomeni redno zbiranje podatkov v zvezi s pojavom drog kakor tudi z odzivi in intervencijami; (2) vrednotenje izvajanja, kar pomeni presojo dodane vrednosti z izvajanjem pobud in razporeditvijo sredstev, predvidenih v strategiji boja proti drogam; in (3) vrednotenje vpliva (splošno imenovana ocena učinkovitosti), presoja rezultatov (kratkoročni vplivi) in vplivov ⁽¹⁴⁷⁾ (dolgoročne posledice) v zvezi s pojavom drog, ki so bili doseženi (vsaj delno) kot posledica nacionalne strategije boja proti drogam (Slika 23) ⁽¹⁴⁸⁾.

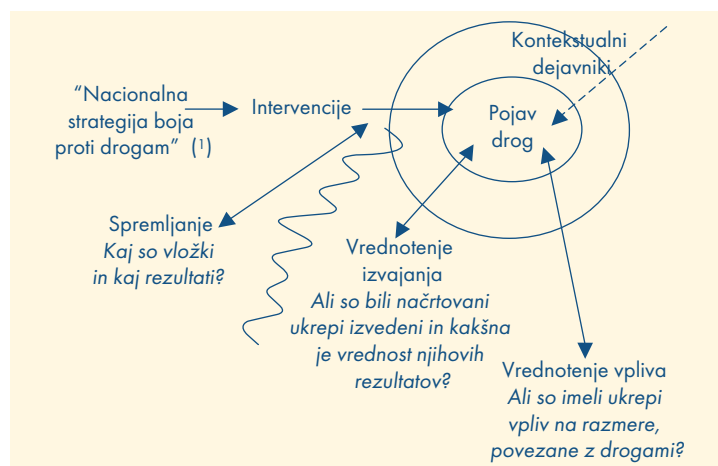
Glavna razlika med državami z vidika pristopa do vrednotenja nacionalnih strategij boja proti drogam je med tistimi državami, ki spremljajo strategijo boja proti drogam, in tistimi, ki predvidevajo ovrednotenje izvajanja in/ali vpliva.

V nacionalnih strategijah boja proti drogam pojma spremljanje in vrednotenje nista vedno jasno razmejena, zato je pomembno, da se zavedamo razlike. Spremljanje je stalen in sistematičen proces, pri katerem nastanejo tekoči kvantitativni in kvalitativni podatki o pojavu drog in sprejetih ukrepih za njegovo obravnavanje. Zagotavlja lahko redne povratne informacije o izvajanju dejavnosti (tj. o vložkih: koliko sredstev se je porabilo; in o rezultatih: kateri ukrepi so bili izvedeni, v kakšnem časovnem obdobju in kdo jih je izvedel). Vendar spremljanje

ponavadi ne zagotovi informacij o vplivih strategije oziroma ne postreže z odgovori, ali neka dejavnost dosega svoje cilje ali ne. Čeprav lahko sistem spremljanja pogosto zagotovi podatke o razvoju različnih vidikov pojava drog in o izvedenih ukrepih za boj proti temu pojavu, je na splošno težko določiti, ali so navedene spremembe neposredne posledice izvedenih ukrepov (pripisovanje vzročnosti).

Vprašanje vzročnosti in druga zapletena strokovna vprašanja se obravnavajo z vrednotenjem (Tabela 5), kar pomeni "presojo vrednosti javne intervencije" (v tem primeru nacionalne strategije boja proti drogam) "s sklicevanji na merila" (ustreznost, učinkovitost, vpliv) "in izrecne standarde" (kakovost, količina) (opredelitev, povzeta po Evropski komisiji, 1999), kar na splošno zahteva poglobljene raziskave, ki jih je treba izvesti. Sestavni element vrednotenja je tako dvojen: (1) dokaz, ki temelji na podatkih dobre kakovosti, tj. zbranih z znanstvenimi metodologijami (spremljanje in poglobljene

Slika 23: Ravni vrednotenja "nacionalnih strategij boja proti drogam"

⁽¹⁾ Izraz "strategija boja proti drogam" vključuje tudi vse enakovredne akcijske načrte, ki izhajajo iz strategije.

⁽¹⁴⁶⁾ Opredeljeno v Poglavju 1, str. 17.

⁽¹⁴⁷⁾ Zaradi poenostavitve bomo tukaj uporabljali izraz "ocena vpliva" za ocenjevanje tako rezultatov kot učinkov, kar sta dve zelo različni znanstveni nalogi, ki sta v ustrezni literaturi ponavadi ločeni.

⁽¹⁴⁸⁾ Obsežna ocena bi vključevala tudi vrednotenje učinkovitosti, ki širše meri stroške, potrebne za dosežene rezultate in učinke. Vendar so bili podatki o tem vidiku na voljo samo v španskem jeziku (glej spodaj).

Tabela 5: Običajno uporabljeni izrazi vrednotenja (metode ukrepanja za ukrepe strukturne narave)

Skupna ocena	Celotna ocena intervencije
Skladnost	Obseg, do katerega logika intervencije ni protislovna/intervencija ne nasprotuje drugim intervencijam s podobnimi cilji
Relevantnost	Obseg, do katerega cilji intervencije ustrezajo potrebam, težavam in vprašanjem, ki jih je treba rešiti
Doslednost	Obseg, do katerega se pozitivni/negativni učinki prelivanja na druga področja gospodarskih, socialnih ali okoljskih politik povečujejo/zmanjšujejo
Uporabnost	Obseg, do katerega se učinki skladajo s potrebami, težavami in vprašanji, ki jih je treba rešiti
Uspešnost	Obseg, do katerega se dosegajo zastavljeni cilji
Učinkovitost	Obseg, do katerega se želeni učinki dosegajo po razumni ceni
Analiza gospodarnosti (stroškovne učinkovitosti)	Orodje vrednotenja za presojanje v smislu učinkovitosti
Analiza stroškov in koristi	Orodje vrednotenja za presojanje prednosti intervencij s stališča celotne zadevne skupine in na podlagi denarne vrednosti, ki se pripiše vsem posledicam intervencije
Rezultat	Kar se financira in doseže (ali uresniči) z denarjem, dodeljenim intervenciji
Učinek	Posledica, ki zadeva neposredne uporabnike po koncu njihove udeležbe pri intervenciji ali po ustanovitvi javne ustanove, oziroma neposredna posledica, ki zadeva druge uporabnike, ki lahko z njo pridobijo ali ne

Vir: Evropska komisija, 1999.

raziskave), o obstoju vzročnosti med izvajanjem politike in spremembo v preučevanem pojavu; in (2) presoja vrednosti doseženega vpliva, ki mora biti v končni fazi povezan z odločanjem.

V praksi je pojem "vrednotenje" neizogibno povezan s "spremljanjem", vendar je, kljub temu, da nekateri dokumenti oba termina obravnavajo kot sopomenki, treba upoštevati, da spremljanje ni enako vrednotenju (čeprav je spremljanje brez dvoma del vrednotenja).

V Združenem kraljestvu je bila leta 2002 objavljena posodobljena Nacionalna strategija boja proti drogam, ki je sledila široko zasnovanem, na dokazih temelječem pregledu, vključno z ovrednotenjem ponudbe in povpraševanja. Nacionalna strategija boja proti drogam se "spremlja", "sledi" in "vodi z vidika izvajanja", vendar se ne "vrednoti" (nacionalna poročila Združenega kraljestva, str. 106). Na Norveškem je cilj novega Akcijskega načrta proti drogam in alkoholu razviti sistem za ugotavljanje, v kakšni meri so izpolnjeni cilji in podcilji načrta (norveško nacionalno poročilo, str. 65). V Češki republiki so v Nacionalni strategiji za politiko drog za obdobje 2001–2004 opredeljeni cilji, namere, usmeritve, kazalci uspeha in orodja za oceno učinkovitosti posameznega stebra strategije. Izpolnjevanje nalog se redno spremlja in nadzoruje, vendar strategija še ni bila sistematično ovrednotena v skladu z določenimi kazalci uspeha in opredeljenimi orodji za vrednotenje. Eden od razlogov za to so lahko znatni stroški zunanjih vrednotenj

(češko nacionalno poročilo, str. 114). Nov danski akcijski načrt predvideva, da se bodo številne posebne dejavnosti stalno "vrednotile" (dansko nacionalno poročilo, str. 67). Na Madžarskem in Poljskem nacionalne strategije boja proti drogam predlagajo sistem za spremljanje izpolnjevanja nalog (nacionalna poročila Reitox), medtem ko v Sloveniji do sedaj še ni bilo opravljenega nobenega vrednotenja, čeprav nova nacionalna strategija "predvideva redno vrednotenje izvajanja" (slovensko nacionalno poročilo, str. 61). V Litvi se bo nacionalna strategija boja proti drogam (2004–2008) izvedla "v skladu s finančnimi zmožnostmi države" (litovsko nacionalno poročilo, str. 35). V Estoniji pa nova nacionalna strategija boja proti drogam "vključuje spremljanje in vrednotenje sestavnih delov ter opredeljuje kazalce učinkovitosti" (estonsko nacionalno poročilo, str. 86).

Na Finskem in Švedskem (finsko nacionalno poročilo, str. 113; švedsko nacionalno poročilo, str. 75–76) dajejo nacionalne strategije boja proti drogam večji poudarek spremljanju izvajanja strategije kot vrednotenju njenih vplivov. Na Švedskem je koordinator boja proti drogam, ki je bil imenovan leta 2002, pristojen za spremljanje izvajanja nacionalnega akcijskega načrta (v letnih poročilih). Tudi na Finskem so načrtovane raziskave, ki bodo določile nekatera merila uspešnosti, s katerimi bo uprava za boj proti drogam spremljala in ovrednotila svoje dejavnosti. Luksemburška nacionalna kontaktna točka poroča, da bo rezultat načrta za obdobje 2000–2004 ovrednoten leta 2005 zaradi razvoja

nadaljnjih in prihodnjih strategij (luksemburško nacionalno poročilo, str. 94). V Nemčiji je v Akcijski načrt o drogah in zasvojenosti za leto 2002 prvič vključen poskus vzpostavitve operativnih ciljev in meril, ki se lahko uporabijo za določitev uspeha ali neuspeha intervencij (nemško nacionalno poročilo, str. 101), medtem ko v Italiji triletni program 2002–2004 spodbuja vrednotenje na področju preventive in socialne reintegracije.

Med državami, ki predstavljajo ovrednotenje bodisi izvajanja nacionalne strategije boja proti drogam bodisi njene učinkovitosti, so Grčija, Španija, Francija, Irska in Portugalska (tabela 6). Španska in grška strategija se nanašata na "ovrednotenje učinkovitosti". V Španiji je glede 9-letne nacionalne strategije potrebno ovrednotenje njenega celotnega in sektorskega srednjeročnega izvajanja v letu 2003 in 2008. Cilj je "izboljšati uspešnost in učinkovitost javnih politik" (špansko nacionalno poročilo, str. 85) z ugotavljanjem količine in kakovosti opravljenih storitev. Podobno se v Grčiji nov Akcijski načrt o drogah 2002 nanaša na zunanje ovrednotenje celotne uspešnosti izvedenih politik, ki bi se lahko opravilo v prihodnosti in bi temeljilo na kazalcih EU in mednarodnih kazalcih (grško nacionalno poročilo, str. 110).

V Franciji, na Irskem in Portugalskem nacionalne strategije boja proti drogam zahtevajo celotno⁽¹⁴⁹⁾ in sektorsko vrednotenje, v nekaterih primerih tudi vrednotenje uspešnosti (irsko nacionalno poročilo). Vendar prejeti podatki kažejo, da so do sedaj opravljena vrednotenja pravzaprav bolj presoja ravni izvajanja kot uspešnosti strategije. V Franciji je v vrednotenje triletnega akcijskega načrta za obdobje 1999–2002 (ki jo je francoska opazovalnica drog in odvisnosti od drog (Observatoire Français des Drogues et des Toxicomanies – OFDT – opravila v letih 2002 in 2003) vključena tako "celotno ovrednotenje" kot vrednotenje petih prednostnih

programov⁽¹⁵⁰⁾. Vrednotenje se je ustavilo pri presoji vplivov sprejetih ukrepov na celotne razmere v zvezi z drogami. Zato je šlo predvsem za oceno napredka proti oceni doseženih operativnih ciljev. Na Irskem nacionalna strategija boja proti drogam zahteva "neodvisno vrednotenje glede uspešnosti celotnega okvira do konca leta 2004" (Nacionalna strategija boja proti drogam 2001–2008: Gradimo na izkušnjah, str. 111). Vendar se zdi, da vrednotenje ne bo zajemalo popolne presoje vpliva strategije na uporabo drog, ampak zgolj preučitev, v kakšni meri je bila izvedena strategija boja proti drogam in ali je izpolnila svoje strateške cilje. Na Portugalskem strategija boja proti drogam predvideva "zunanje neodvisno vrednotenje celotnega in sektorskega izvajanja strategije" (portugalsko nacionalno poročilo, str. 65). Poročajo tudi o notranjem postopku vrednotenja.

V tistih državah, ki nimajo "nacionalne strategije boja proti drogam" v ožjem pomenu besede, celotno vrednotenje v zadnjih letih ni pritegnilo veliko zanimanja, celo v državah s kulturo vrednotenja posebnih projektov na področju drog. Na primer na Nizozemskem, kjer so raziskave, spremljanje in vrednotenje tradicionalno del politike drog, je cilj nove "Vladne usmerjevalne strategije" (2002) zagotoviti javnim upravnim organom (vključno s tistimi, ki so vključeni v zdravstvo in droge) usmerjanje glede izvajanja (nizozemsko nacionalno poročilo, str. 83–84). In čeprav se je v Avstriji z drogami povezano spremljanje in nadzorovanje v zadnjih letih občutno izboljšalo, niti deželni načrti (razen predhodnih vrednotenj v Vorarlbergu) niti celotna politika drog niso bili deležni vrednotenja (avstrijsko nacionalno poročilo, str. 63). V preostalih državah (Ciper, Latvija, Malta in Slovaška ter Bolgarija, Romunija in Turčija) ni zadosti podatkov, da bi lahko poročali o vrednotenju nacionalnih strategij boja proti drogam (če te sploh obstajajo).

Tabela 6: Značilnosti nekaterih ovrednotenj nacionalnih strategij

	"Nacionalna strategija boja proti drogam"	Obseg vrdnotenja	Cilj vrednotenja	Pogoji vrednotenja
Grčija	Akcijski načrt 2002–2006	Skupaj in posamično	Uspešnost	Jih ni
Španija	Nacionalna strategija boja proti drogam, 2000–2008	Skupaj in posamično	Uspešnost in učinkovitost	2003–2008
Francija	Triletni Načrt za boj proti drogam in preprečevanje odvisnosti, 1999–2001	Skupaj in posamično	Izvajanje	2002
Irska	Nacionalna strategija boja proti drogam, 2001–2008: "Gradimo na izkušnjah"	Skupaj in posamično	Izvajanje	2004–2008
Portugalska	Nacionalna strategija boja proti drogam 1999; Akcijski načrt 2000–2004	Skupaj in posamično	Izvajanje	2004

⁽¹⁴⁹⁾ Celotno vrednotenje: ovrednotenje celotne intervencije (tabela 5).

⁽¹⁵⁰⁾ (1) Regionalni sporazumi o ciljih na področju zdravja in pravosodja, (2) medministrska politika o poklicnem usposabljanju, (3) regionalni programi politik za preprečevanje odvisnosti, (4) obsežni poskusi specializiranih organov za zagotovitev splošnega varstva za ljudi z izraženim odvisnim vedenjem in (5) programi zmanjševanja tveganj v pariškem 18. okrožju.

Vrednotenja: "predhodna", "vmesna" in "naknadna"

V vodniku za vrednotenje dejavnosti EU (Evropska komisija, 2003) so opredeljeni štirje glavni razlogi za izvajanje vrednotenj: (1) prispevati k obliki intervencij; (2) izboljšati kakovost intervencije; (3) pomagati pri učinkovitem razporejanju sredstev (tj. učinkovitosti); in (4) poročati o dosežkih intervencije (tj. odgovornosti). V istem vodniku so opisane tri stopnje vrednotenja: predhodna, vmesna in naknadna.

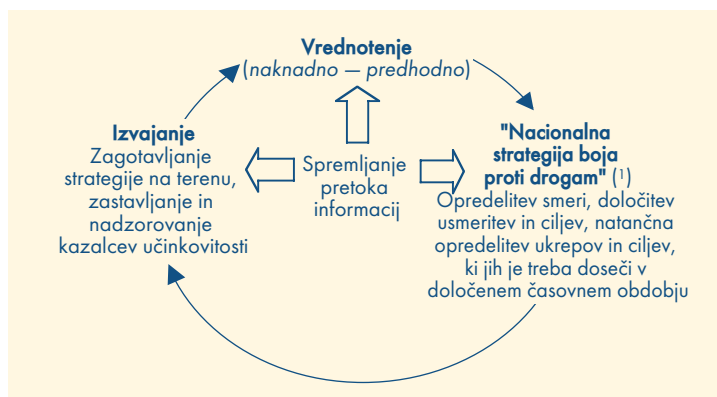
Predhodno vrednotenje se opravi pred izvajanjem, z njim pa naj bi se ocenila potreba po ukrepanju ali postavile osnovne smernice. V nacionalnih strategijah boja proti drogam je predhodno vrednotenje opredeljeno kot revizijski postopek, ki ga opravijo parlamentarne komisije, vladne komisije ali vladni oddelki, in so služile kot temelj za več nacionalnih strategij boja proti drogam (Belgija, Nemčija, Španija, Irska, Portugalska, Švedska).

O vmesnem vrednotenju poročajo v španskih, irskih in portugalskih nacionalnih strategijah boja proti drogam kot o orodju za "sprotno" prilagoditev intervencij in ciljev. Pristop "sprotnega" prilagajanja ni omejen na države, ki so vključene v pravi postopek vrednotenja. O njegovi uporabi prav tako poročajo v tistih državah, ki so vzpostavile sisteme spremljanja, v katerih je pristop uporabljen za prispevanje zanesljivih podatkov, ki pomagajo prilagoditi in preoblikovati prihodnje ukrepe. To bi pomenilo oceno vrednosti, ki je bolj značilna za dejavnosti vrednotenja. Tudi tukaj se spremljanje in vrednotenje uporabljata kot sopomenki.

Naknadno vrednotenje vključuje celotno intervencijsko obdobje, ponavadi s posebnim poudarkom na končnih rezultatih intervencije, da bi zagotovilo vložek za prihodnje intervencije. O taki dejavnosti poročajo v Franciji, v kateri je bil cilj končnega ovrednotenja francoskega akcijskega načrta revizija intervencij in ciljev za nov načrt na področju drog, za leto 2008 pa je takšna dejavnost predlagana v Španiji, na Irskem in Portugalskem.

Na področju drog je cilj postopka vrednotenja vedno izboljšati kakovost obstoječih intervencij in oblikovanje novih. Vendar se lahko domneva, da kadar neka strategija boja proti drogam nasledi drugo, se predhodno in naknadno ovrednotenje združita, kar povzroči ciklični proces, v katerem končni rezultati prejšnje strategije zagotavljajo vložek za prihodnjo strategijo (Slika 24).

Slika 24: Vrednotenje kot ciklični proces

(¹) Izraz "strategija boja proti drogam" vključuje tudi vse enakovredne akcijske načrte, ki izhajajo iz strategije.

Sodelujoči pri vrednotenju

Drugo ključno vprašanje, ki ga zajemajo nacionalne strategije boja proti drogam, je, ali bi morali biti tisti, ki so zadolženi za vrednotenje, "notranji" ljudje organizacije ali "zunanji". Najdemo lahko primere obeh oblik, vsaka od njiju pa ima prednosti in pomanjkljivosti.

Notranji ocenjevalci lahko zagotavljajo širše poznavanje struktur in komunikacijskih mehanizmov, poznajo organizacijo in predmet revizije ter imajo neposreden dostop do virov podatkov. Dejstvo pa je, da bi utegnili opravičevati neizpolnjevanje ciljev in so manj pripravljeni podati pripombe ali predlagati spremembe, ki bi lahko ogrožale organizacijo. Nasprotno naj bi zunanji ocenjevalci zagotovili bolj objektivno in zanesljivo stališče, ker niso vključeni v organizacijo, vendar pa bi lahko imeli več težav pri vrednotenju informacijskih virov in tvegajo, da bi želeli zadovoljiti stranko s čim boljšimi rezultati. Poleg tega so zunanji ocenjevalci navadno dražji. Tako je treba pretehtati med boljšim poznavanjem razmer in sposobnostjo pridobivanja objektivnih informacij na eni strani ter večjo objektivnostjo in strokovnim znanjem pri ocenjevanju na drugi.

Zdi se, da ima večina držav najraje mešan pristop: na Irskem bodo vmesno vrednotenje nacionalne strategije boja proti drogam leta 2005 opravili zunanji svetovalci pod vodstvom medsektorske usmerjevalne skupine; na Portugalskem bodo ovrednotenje Akcijskega načrta 2000–2004 opravili notranji zaposleni in zunanji svetovalci; v Franciji pa so zunanji ocenjevalci in notranji zaposleni organizacije OFDT izvedli različne vidike ovrednotenja triletnega akcijskega načrta. V Španiji trenutno izvajajo vmesno vrednotenje (2004) zaposleni Nacionalnega načrta o drogah, medtem ko grški načrt

zahteva zunanje vrednotenje. Na Švedskem bo Nacionalni inštitut za javno zdravje ovrednotil javno-zdravstveno politiko z merjenjem spremenljivk različnih načinov življenja. Eden od ciljev politike (št. 11) je znižati porabo tobaka in alkohola, ustvariti družbo brez prepovedanih drog in nedovoljenih poživil ter zmanjšati škodljive učinke pretiranega igranja iger na srečo.

V vseh državah, v katerih se izvaja postopek vrednotenja, se zdi, da je nacionalna agencija za usklajevanje glavni pristojni organ za organizacijo in izvedbo postopka vrednotenja: Medministrska misija v Franciji, Nacionalni načrt o drogah v Španiji, Inštitut za droge na Portugalskem, Direktorat za droge na Irskem, Urad koordinatorja za droge na Švedskem ter Splošna celica za droge v Belgiji - kot je bilo objavljeno v belgijski "strategiji" 2001 -, ko bo začela delovati. V okviru teh agencij so centri za spremljanje drog, ki so ponavadi isti kot nacionalne kontaktne točke Reitox, pristojni za zagotavljanje informacij in podatkov, potrebnih za vrednotenje, včasih pa so prav tako tehnično odgovorni za vrednotenje.

Cilji in kazalci

Pogosto se postavi vprašanje, v kolikšni meri se lahko izmerijo učinki izvedenih ukrepov kot posledica nacionalne strategije boja proti drogam. Res se tako mednarodne kot nacionalne strategije boja proti drogam nanašajo na zelo "splošne cilje", kot sta "zmanjševanje tveganj za uživalce drog" ali "cilj vzpostavitve družbe brez drog", kakor tudi na "operativne cilje", kot sta "povečanje števila sklopov zdravljenja" ali "ustanovitev agencije za usklajevanje na področju drog". Tako pri "splošnih" kot "operativnih" ciljih se lahko določijo posebni cilji. Prvi so pomembni kot podlaga za nacionalno politiko drog, opredeljujejo smer, vendar jih je težko izmeriti; drugi nakazujejo kakovostne in količinske pobude, zaradi česar naj bi jih bilo lažje izmeriti.

Izvedenci in strokovnjaki opozarjajo, da je za znanstveno ovrednotenje strategije treba cilje opredeliti na jasn, nedvoumen in izmerljiv način, ki razlikuje med "splošnimi" in "operativnimi cilji", vendar jih hkrati povezuje. "Operativne cilje" je zares treba obravnavati kot način utrditve "splošnih ciljev". Da se izmeri doseganje ciljev, je treba zato določiti kazalce uspešnosti. Trenutno se lahko v to kategorijo vključi samo nekaj nacionalnih strategij boja proti drogam.

Uspešnost

Nekaj nacionalnih strategij boja proti drogam pogosto navaja analizo stroškov in koristi ali analizo stroškovne učinkovitosti, razen španske strategije, ki pojasnjuje, da se

bo z razvojem nacionalne strategije poskušala izmeriti tudi učinkovitost javne politike. Čeprav so za proračune in stroške pristojne javne uprave, se na področju drog (kot je opredeljeno v zadnjem letnem poročilu, EMCDDA, 2003b) na splošno slabo pozna celotne stroške javnih intervencij na tem področju. Ta vrsta analize ponavadi velja za obrobno in je vključena v samo nekaj raziskovalnih dejavnosti.

Ovire razvoja

V okviru znanstvene skupnosti velja mnenje, da je zelo težko določiti, ali je politika drog uspešna ali ne. Izvedenci in strokovnjaki opozarjajo na težave, ki jih sproža vrednotenje vplivov javne politike: treba je preučiti "sloje kompleksnosti" in "številne povezave med vzroki in učinki". Vsekakor je težko ugotoviti vzročno povezavo med politiko drog in njenimi rezultati ter vplivi zaradi številnih intervencij in učinkov, ki jih je treba izmeriti, ter možnih zunanjih dejavnikov (motilnih dejavnikov), ki vplivajo na realnost (na primer družbenogospodarske razmere, subkulture). Nekatere raziskave predlagajo, da bi lahko bili pojavi drog bolj odvisni od vedenjskih in socialnih dejavnikov kot od političnih intervencij.

Poleg tega je lahko prepovedana narava uporabe drog ovira za zbiranje podatkov, ki je bistveno orodje za vsak postopek vrednotenja, saj veliko pomembnih vidikov pojava drog ostane neopredeljenih. Tako mora biti ocenjevanje intervencij na področju drog skrbno preišljeno, njegove rezultate pa je treba previdno razlagati.

Sklepne ugotovitve

Iz pregledanih podatkov se zdi, da se "nacionalne strategije boja proti drogam" na splošno ne razvijajo v smeri vrednotenja vplivov na celotne razmere v zvezi z drogami, temveč v smeri merjenja izvajanja - napredka, dosežkov, celo neuspehov - in navsezadnje nekakšne presoje strategije. To je pomembna sklepna ugotovitev. Večina držav, ki se je z vprašanjem drog ukvarjala več desetletij, je sedaj prek sistemov spremljanja sposobnih (ali pripravljenih) položiti temelj za merjenje pojava drog in učinkov njihovih prizadevanj. Tako je mogoče reči, da so politike boja proti drogam bolj odgovorne kot kdaj koli prej, kar je že samo po sebi pomemben dosežek.

Nekaj držav je šlo še dlje in oznanilo, da bodo poleg razvoja sistemov spremljanja izvedle vrednotenje izvajanja "nacionalne strategije boja proti drogam", pri čemer imajo v mislih znanstveno raziskavo za ovrednotenje primernosti ali neprimernosti celotne strategije ali njenega

dela. Vendar do zdaj še ni nobenih znakov znanstvenega vrednotenja vplivov, povezanih s celotnimi nacionalnimi strategijami boja proti drogam.

Na splošno države, ki se odločajo za bolj strukturiran pristop k politiki drog, tj. ki imajo pisno, ciljno usmerjeno in celovito "nacionalno strategijo boja proti drogam", osrednji mehanizem usklajevanja z nacionalnim koordinatorjem na koncu ter trden sistem spremljanja, poročajo o obstoju bolj izdelanega postopka vrednotenja (Slika 25). Zdi se, da je obstoj bolj strukturiranega pristopa, ki je že sam po sebi znak finančne in politične zaveze, predpogoj za bolj razvit pristop vrednotenja k nacionalni strategiji boja proti drogam. To hipotezo bi seveda bilo treba potrditi z nadaljnjimi raziskavami.

Širjenje kulture spremljanja in vrednotenja je pripomoglo k poznavanju vprašanja drog v Evropski uniji in posledično se je določilo ozadje za bolj utemeljene odločitve. Vrednotenje je v tekočih strategijah boja proti drogam sedaj trdno priznано kot odločilni element odgovornosti, uspešnosti in finančne preudarnosti. Veliko projektov in posebnih intervencij na področju drog že vsebuje elemente vrednotenja, to pa bo, če se bo razširilo na vse glavne intervencijske politike v zvezi z drogami,

postopoma prispevalo k merjenju uspešnosti evropskih nacionalnih strategij boja proti drogam.

Slika 25: Glavne značilnosti strukturiranega pristopa politike boja proti drogam

